

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en
Koninkrijksrelaties

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

BESLISNOTA

Nota actief
openbaar

Aan Minister BZK
Van DGOBDR/DenB

Onze referentie
2025-0000701200

Datum
15 december 2025

Opgesteld door

5.1.2.e DG
OBDR/DenB

T IF.I. 2.e

nota

BNC fiches Democratie schild en strategie maatschappelijk
middenveld

Samengewerkt met
BZ, OCW, Jenv, DGOO,
KIEM/EIZ, OBDR-breed

Bijlage(n)
4

Aanleiding

Op 12 november heeft de Europese Commissie een tweetal mededelingen uitgebracht: het European Democracy Shield (EUDS) en de Civil Society Strategy (CSO strategie). Bij nota d.d. 23 november bent u geïnformeerd over de inhoud van de voorstellen en het feit dat er twee BNC-fiches opgesteld worden voor een eerste kabinetsappreciatie. De BNC-fiches treft u bijgevoegd aan.

De inhoud van de BNC-fiches is interdepartementaal afgestemd op beleidsniveau. Bij uw akkoord zullen de fiches aangeboden worden in de interdepartementale afstemmingsportalen (BNC/CoCo) tot en met de MR.

Geadviseerd besluit Akkoord gaan met de inhoud van de BNC-fiches.

Kern

Beide voorstellen betreffen niet-wetgevende initiatieven van de Europese Commissie die door het kabinet verwelkomd worden. De Commissie bouwt met de mededelingen voort op bestaande structuren en werkwijzen en stelt geen verschuiving van competenties voor tussen de EU en lidstaten.

Het beschermen van de democratische rechtsstaat is een topprioriteit en het ministerie werkt actief aan het versterken en beschermen van onze democratische instituties. Dit doen wij niet alleen en een actieve, gestructureerde samenwerking tussen lidstaten en instituties is nodig om de externe dreigingen het hoofd te bieden. De mededelingen bevatten voorstellen en acties om de samenwerking beter te laten functioneren en structureren.

Nederland heeft politiek en ambtelijk de nodige contacten gehad met de Commissie toen deze initiatieven aangekondigd werden door Commissievoorzitter Von Der Leyen vorig jaar. Er is geïnformeerd naar de ideeën en uitwerking, de samenhang met lopende initiatieven zoals het Defence of Democracy Package, en er

is in de consultatiefase uiteengezet wat Nederland doet om de democratische rechtsstaat te beschermen en de weerbaarheid te vergroten. Al met al leidt dat tot het beeld dat wij - en andere departementen - goed uit de voeten kunnen met de voorgestelde aanpak in de mededelingen, deels omdat die nauw aansluit bij onze prioriteiten en werkwijzen.

Toelichting

- Nederland ziet het beschermen en het versterken van de democratische rechtsstaat als een prioriteit, evenals het voorkomen van heimelijke beïnvloeding. Daar werkt het kabinet actief aan in Nederland.
- Beide voorstellen zijn initiatieven om onze democratische rechtsstaat beter te beschermen en versterken tegen externe en interne dreigingen. Met gerichte activiteiten en initiatieven om onze Europese grondrechten, waarden en vrijheden recht te doen.
- Eén van de beoogde resultaten van het EUDS is het realiseren van een European Centre for Democratic Resilience. Het doel van het Centre is het faciliteren van informatie uitwisseling, operationele samenwerking en het opbouwen van capaciteiten om gedeelde bedreiging het hoofd te bieden.
- Het EUDS is opgesteld langs drie lijnen:
 - Het tegengaan van desinformatie en buitenlandse beïnvloeding; ➢ Beschermen van democratische instituten, verkiezingsprocessen, kandidaten en vrije media;
 - Weerbaarheid van bestuur, maatschappij en betrokkenheid van inwoners versterken.
- De Strategie voor het Maatschappelijk Middenveld heeft drie hoofddoelstellingen:
 - > Bevorderen van betrokkenheid;
 - > Betere ondersteuning en bescherming;
 - > Meer financiering vanuit de EU voor maatschappelijk middenveld.
- Conform de vaste informatieafspraken met de Kamer dient binnen 6 weken na publicatie een kabinetsappreciatie van de voorstellen aan de Kamers verzonden te worden. Deze kabinetsappreciatie wordt opgesteld middels een BNC fiche. Vanwege het kerstreces betekent dit dat de fiches besproken zullen worden op: 0 17 december: Werkgroep BNC o 6 januari: Coördinatie Commissie Europa (coco). 0 9 januari: Ministerraad.

Politieke context

De fracties in het Europees Parlement hebben zich in een eerste debat over het Shield uitgesproken over het voorstel; het EP heeft ook een speciale parlamentscommissie in het leven geroepen voor het EUDS. In het EP is enerzijds steun voor het voorstel, anderzijds zorg of de aanpak voldoende effectief kan en zal zijn. Dat hangt uiteraard ook af van de uitwerking en vervolgstappen. de Tweede Kamer is de afgelopen jaren frequent over de democratische rechtsstaat, verkiezingen, maatschappelijke weerbaarheid en het tegengaan van FIMI/buitenlandse inmenging gesproken. De Tweede Kamer heeft nog niet over het Shield of de CSO strategie gedebatteerd of positie ingenomen. Wel hebben zich drie rapporteurs in de Tweede Kamer gemeld t.a.v. het Shield: de leden Sneller (D66), Tseggai (GL-PvdA), en Van Houwelingen (FvD).

Financiële/juridische overwegingen

In deze mededelingen worden geen concrete voorstellen gedaan die financiële gevolgen hebben voor de Rijksbegroting. Wat betreft bevoegdheid, subsidiariteit en proportionaliteit heeft het kabinet een positieve grondhouding ten aanzien van het voorstel.

Krachtenveld

Naar het zich laat aanzien kan de Mededeling in algemene zin op steun van de lidstaten rekenen. Stevigere Europese samenwerking, ook met maatschappelijke instituties en kandidaat-lidstaten, wordt verwelkomd om de democratische en maatschappelijke weerbaarheid zelf, onderling en in samenhang te kunnen versterken. Er zijn ook kritische kanttekeningen, omdat nog het nodige uitgewerkt moet worden en dan pas helder wordt hoe effectief de aanpak kan en zal zijn.

Strategie

Nadat het kabinet de Kamer heeft geïnformeerd middels de twee BNC-fiches, zal het ministerie van BZK nader in contact treden met de Europese Commissie om tot een constructieve en gerichte uitwerking te komen. Vanuit het ministerie hebben wij zowel in aanloop naar de publicatie als daarna diverse overleggen gevoerd om onze zienswijze en ideeën te delen.

Uitvoering

Het EUDS en de CSO strategie dienen nader uitgewerkt te worden. Voor BZK zijn veel relevante zaken in de voorstellen opgenomen die kansen bieden om onze aanpak te versterken door Europese samenwerking. Er zijn geen directe gevolgen voor de uitvoering van nationale prioriteiten en processen; wel kan de internationale kennis- en informatiedeling voeding zijn voor nationaal beleid; en andersom zullen wij onze aanpak blijven delen om samen op te trekken bij het beschermen van de democratische rechtsstaat.

Communicatie

Er wordt geen actieve communicatie voorzien in deze fase. Het EUDS is wel een belangrijk initiatief gelet op de internationale samenwerking om de democratische rechtsstaat te beschermen en bevorderen. Na de publicatie is er een persbericht verzonden vanuit BZK-corporate om het belang van het initiatief te markeren.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Ia BNC fiche European Democracy Shield	
2	Ib Mededeling European Democracy Shield	

3	2a BNC fiche Civil Society Strategy	
4	2b Mededeling Civil Society Strategy	